

Narębski, Wojciech

"Bibliografia polskiego muzealnictwa przyrodniczego (XVIII-XX wiek)",
Zbigniew Wójcik, Warszawa 2001 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 47/1, 266-268

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ten zorganizował do roku 2000 osiem konferencji naukowych, z których każda doczekała się wydania drukiem materiałów konferencyjnych (s. 183 i 184). **Zakład Historii i Kultury Krajów Europy Środkowej i Wschodniej** opisał Piotr Stawiński (s. 237 - 276). Zakład ten funkcjonował już od 1985 r. jako część **Zakładu Filozofii**, ale ostatecznie wyodrębnił się w 1995 r. Główne kierunki badań obejmują polityczną historię Czech, Węgier i Słowacji (s. 240). **Zakład Filozofii** przybliżył Adam Olech (s. 277 - 325). Pierwotnie (do 1990 roku) był to **Zakład Filozofii i Religioznawstwa** (s. 279). Szczególnym (choć nie jedynym) osiągnięciem jest wydawana seria prac filozoficznych *Filozofia i Socjologia*, a w ostatnich czasach *Filozofia*.

Omówiona publikacja wskazuje, że w stosunkowo krótkim czasie udało się naukowemu środowisku Częstochowy stworzyć nowe organizacyjne struktury na bardzo wysokim poziomie, o czym świadczy chociażby uzyskane prawo do nadawania stopni doktora. Z całej publikacji można odczytać szczególnie wkład pracy pierwszego i aktualnego dyrektora **Instytutu Filozoficzno-Historycznego** doktora Marcelego Antoniewicza. Dorobek naukowy, dynamiczny rozwój młodej kadry i ciekawe kierunki badawcze, zapowiadają rychłą perspektywę utworzenia uniwersytetu w Częstochowie. Będzie to, na naukowej mapie Polski nie tylko młoda, ale z pewnością stojąca na wysokim poziomie uczelnia.

Przypis

¹ „Życie Częstochowy” 21 IV 2001 nr 143 s. 3.

Andrzej Wałkowski
Filia Akademii Świętokrzyskiej
Piotrków Trybunalski

Zbigniew W ó j c i k : *Bibliografia polskiego muzealnictwa przyrodniczego (XVIII–XX wiek)*. Warszawa 2001 Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi, 324 s.

Omawiana bibliografia obejmuje 3056 pozycji literatury, dotyczących problematyki muzeów przyrodniczych nie tylko istniejących na naszym obecnym terytorium, ale i działających na obszarze przedwojennej Polski oraz informujących o wielu placówkach tego rodzaju za granicą.

Recenzowane pionierskie opracowanie jest efektem wieloletniej benedyktyńskiej wręcz pracy autora, doświadczonego i cenionego w kraju i za granicą (członkostwo INHIGEO i Komisji Historii Nauki PAN) historyka nauk geologicznych, w którego bogatym dorobku książkowym i publicystycznym znajdujemy również

szereg bibliografii – m.in. Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika czy twórczości takich wybitnych przyrodników, jak K. Kluk i M. Limanowski.

Dobór zebranych przez Z. Wójcika w toku żmudnych poszukiwań w bibliotekach całego kraju i na terenach dawnych Kresów Wschodnich materiałów dokumentuje działalność zarówno muzeów przyrodniczych *sensu stricte* (tzn. poświęconych naukom biologicznym i o Ziemi) jak i regionalnych placówek tego rodzaju, w których istnieją działy przyrodnicze. Nie pominięto przy tym opracowań, dotyczących niewielkich ale interesujących muzeów społecznych i prywatnych, jak również – chociaż w mniejszym stopniu – biografistyki i kolekcjonerstwa.

Zarówno autorskie wprowadzenie, jak i opublikowane dane bibliograficzne obrazują dzieje polskiego muzealnictwa przyrodniczego i ewolucję myśli muzealniczej w naszym kraju na przestrzeni ostatnich trzech stuleci. Ogromnym ułatwieniem dla czytelnika, poszukującego interesujących go materiałów są indeksy nazwisk autorów oraz patronów i właścicieli muzeów, nazw geograficznych, jak również muzeów wymienionych w bibliografii oraz przedmiotowy.

Należy podkreślić, że – jak wynika z informacji uzyskanych od profesora Wójcika – to pionierskie opracowanie zostało przygotowane i opublikowane przy minimalnym nakładzie finansowym, a honorarium autorskie stanowiło ... 20 egzemplarzy tej cennej książki. Skromna dotacja KBN (6.800 zł) umożliwiła wydrukowanie zaledwie 300 egzemplarzy omawianej *Bibliografii*. Nie ulega wątpliwości, że ilość ta jest wysoce niewystarczająca, zważywszy znacznie większą liczbę zainteresowanych instytucji i badaczy – muzealników i historyków nauki oraz pracowników placówek oświatowych i parków narodowych.

Wielką zasługą wydawcy – Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi, krzewiącego ideę pogłębiania wiedzy naszego społeczeństwa o potrzebie poznawania i ochrony przyrody oraz jej znaczenia dla nauki, jest poparcie inicjatywy autora przygotowania tej *Bibliografii* i doprowadzenie do jej edycji. Świadczy to o docenianiu przez jego działaczy roli gromadzenia i eksponowania cennych okazów i zabytków przyrody ożywionej i nieożywionej oraz udostępniania zainteresowanym rozproszonych w różnych publikacjach danych o muzeach i kolekcjach w realizacji zadań statutowych Towarzystwa.

Na szczególne jednak wyrazy wdzięczności i uznania zasługuje autor *Bibliografii* Z. Wójcik, który podjął się tego trudnego, bardzo pracochłonnego zadania i doprowadził do końca jego realizację niejako „w czynie społecznym”, bez żadnych dotacji, dla dobra naszego muzealnictwa i historii nauk o Ziemi. Stwierdzam to z pełnym przekonaniem jako Jego wieloletni współpracownik w ramach Międzynarodowej Komisji Historii Nauk Geologicznych (INHIGEO).

Przeglądając dosyć uważnie bogaty materiał zawarty w omawianej *Bibliografii* zauważyłem jedynie pominięcie w wykazie muzeów jednej placówki krakowskiej, z którą miałem okazję zapoznać się jako członek Komisji Historii Nauk PAU. Chodzi o Muzeum Historii Medycyny Collegium Medicum Uniwersytetu

Jagiellońskiego, mieszczące się w zabytkowym Domu Towarzystwa Lekarskiego w Krakowie przy ul. Radziwiłłowskiej 4, którego wystrój wnętrza zaprojektował Stanisław Wyspiański. Opiekę nad tym Muzeum sprawuje Katedra Historii Medycyny CM UJ, kierowana przez Prof. A. Śródkę, z którą współpracuje członek wspomnianej Komisji Historii Nauki PAU prof. Z. Gajda. Wzmianki o tej placówce w jej dawnej formie znajdujemy w recenzowanej bibliografii na s. 88 poz. 841, s. 150, poz. 1664 i s. 152 poz. 1698 oraz w artykule M. Skulimowskiego (1978), o którym dane zamieszczono na s. 202 poz. 2357. Pozostaje więc jedynie – w przypadku niezbędnego dodruku recenzowanej cennej książki – zamieścić dane o tej niewątpliwie ważnej placówce w indeksie nazw muzeów na s. 299. Należy podkreślić, że muzeum to zyskało obecną nazwę, a zapewne i formę w 1992 r. po powrocie Wydziału Lekarskiego jako Collegium Medicum do Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dlatego zapewne brak dotąd, o ile mi wiadomo, aktualnej publikacji o nim, co jest przypuszczalnie przyczyną pominięcia nazwy Muzeum Historii Medycyny CM UJ w recenzowanej *Bibliografii*.

Podsumowując to krótkie omówienie treści, walorów i znaczenia *Bibliografii Polskiego Muzealnictwa Przyrodniczego*, pragnę przekazać jej autorowi profesorowi Zbigniewowi Wójcikowi wyrazy szczerego uznania za opracowanie tej bardzo pożytecznej publikacji, która spotka się niewątpliwie z ogromnym zainteresowaniem szerokiego kręgu przyrodników, muzeologów i historyków nauki jako istotne ułatwienie i pomoc w ich pracy badawczej.

Wojciech Narębski
em. prof. Muzeum Ziemi PAN
czł. czynny Wydz. IV PAU
Kraków

Józef B r o d a: *Historia leśnictwa w Polsce*. Poznań 2000 Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, 368 s., indeksy, summ.

Monografia obejmująca całość dziejów leśnictwa w Polsce została podzielona na sześć rozdziałów:

Rozdział I – *Okres przedrozbiorowy*,

Rozdział II – *Okres zaborów*,

Rozdział III – *Straty i szkody w leśnictwie polskim w wyniku pierwszej wojny światowej*,

Rozdział IV – *Okres dwudziestolecia międzywojennego*,

Rozdział V – *Rabunkowa gospodarka w polskich lasach w okresie drugiej wojny światowej*,

Rozdział VI – *Okres powojenny (1944–1998)*.